

Kursplan

för kurs på avancerad nivå

Nordiska språk med historisk inriktning, magisterkurs
Scandinavian Languages Historical Profile, Magister's Course

30.0 Högskolepoäng
30.0 ECTS credits

Kurskod:	NS8002
Gäller från:	VT 2011
Fastställd:	2007-03-21
Ändrad:	2010-12-01
Institution	Institutionen för svenska och flerspråkighet
Ämne	Nordiska språk

Beslut

Denna kursplan är fastställd av styrelsen vid Institutionen för nordiska språk, Stockholms universitet, 2007-03-21 och senast reviderad 2010-12-01.

Förkunskapskrav och andra villkor för tillträde till kursen

Högskolestudier om 120 hp i avslutade kurser, varav 90 hp i nordiska språk med historisk inriktning, eller motsvarande. Engelska B.

Kursens uppläggning

Provkod	Benämning	Högskolepoäng
EXAM	Examensarbete	15
ETYM	Etymologi och historisk ordbildning	15
FILO	Filologi	15
FOR3	Fornisländska III	15
GERM	Germansk jämförande språkhistoria	15
GOTI	Gotiska	15
LEXI	Lexikografi	15
RUN2	Runologi II	15
SPFÖ	Språkförändring	15

Kursens innehåll

Kursen behandlar de nordiska språken i historiskt perspektiv. Den syftar till att studenterna ska utveckla dels kunskap och förståelse inom valfri deldisciplin inom ämnet, dels kvalificerad färdighet och förmåga att arbeta vetenskapligt. Dessa kunskaper och färdigheter är användbara för exempelvis arkivpersonal, arkeologer, historiker och religionshistoriker.

Kursen består av två delkurser:

1. Examensarbete, 15 hp.

Seminarier och uppsats inom ämnesområdet. Ämnet för uppsatsen väljs i samråd med examinator. Uppsatsen kan ha koppling till en praktikplats.

2. En valfri delkurs inom ämnesområdet, 15 hp. Alla delkurser består av en gemensam del som omfattar ungefär halva kursen och en individuellt utformad del bestående av dels ytterligare litteraturstudium, dels en självständig skriftlig uppgift. Den individuella delen kan med fördel anknytas till uppsatsarbetet men ska redovisas som en självständig skriftlig uppgift.

Valbara kurser:

Etymologi och historisk ordbildning

Delkursen omfattar studier av etymologisk metod samt av ordbildning och ordsegment. Kursen innehåller träning i härledning av ord och morfem till indoeuropeiska och germanska rötter samt rekonstruktion av ord från äldre utgångsformer. Vidare studeras vissa ordrötter samt olika suffix och prefix av olika ålder och funktion. Dessutom specialstuderas några etymologiska problemområden.

Filologi

Delkursen omfattar studier av olika teorier och metoder samt problem inom texttolkning och textutgivning. Vidare innehåller delkursen övningar med olika typer av textutgåvor och även viss träning att läsa äldre nordiska handstilar. Delkursen innehåller även en genomgång av verktyg som man behöver använda för datering och proveniensbestämning. Fördjupningsuppgiften kan bestå av en forskningsöversikt inom ett delområde, en kritisk jämförelse av ett par verk eller en liten empirisk undersökning.

Fornisländska III

Delkursen innehåller ytterligare fördjupade studier av fornvästnordiska texter och det fornvästnordiska språket. Texterna och språket är av mer komplicerad karaktär. Texterna hämtas från olika tidigare inte studerade genrer, t.ex. skaldediktning, diplom, religiös översättning, lagspråk.

Germansk jämförande språkhistoria

Kursen omfattar studier av utvecklingen av urgermanska språk till väst-, nord- och östgermanska språk med speciell inriktning på teoretiska och metodiska problem. Kursen behandlar främst fonologi, morfologi och lexikon. Studenterna skall även få träning i läsning och tolkning av kortare textprov från de olika fornspråken, och kursen innehåller därför även en presentation av olika hjälpmedel (ordböcker och grammatikor m.m.).

Gotiska

Kursen omfattar studier av gotiska texter och det gotiska språksystemet, fonologi, morfologi, lexikon och syntax. Den innehåller vidare studier av de germanska stammarna under folkvandringstid, speciellt goternas ursprung samt gotiskans förhållande till de andra germanska språken. Inom kursen berörs även den gotiska skriften och de gotiska språkproven som översatta målspråkstexter.

Lexikografi

Kursen syftar till att studenterna mot en bred lexikologisk bakgrund (ordsemantik, ordbildning, fraseologi) ska få en allmän orientering i lexikografi men också insikter i hur praktiskt lexikografiskt arbete går till vid utarbetande av ordböcker och lexikala databaser. I centrum står de språkligt inriktade ordböckerna (såväl historiska som samtids-) men även de terminologiska samt de encyklopediska (sak)ordböckerna. Huvudmomenten är den enspråkiga resp tvåspråkiga ordbokens funktion, uppbyggnad och empiriska bas. Särskilt avseende fästs vid de större svenska ordböckerna.

Runologi II

Delkursen innehåller dels breddade studier, dels fördjupade studier av runorna som skriftsystem och av tolkning av runinskrifter. Breddningen sker genom att inskrifter väljs över hela det geografiska område där runinskrifter påträffas, dvs. förutom från Norden även från tyskt, friskt och engelskt område. Fördjupning består av ett studium av en grupp inskrifter eller ett runologiskt problem.

Språkförändring, se separat kursplan.

Förväntade studieresultat

Efter avslutad kurs kan studenten dokumentera

- kunskap om och förståelse för ämnesområdet, inkluderande såväl centrala forskningsresultat som de teoribildningar och metoder som dessa bygger på.
- förmåga att självständigt identifiera och formulera för ämnesområdet relevanta frågeställningar, att med medvetenhet om teori och metod samla in, analysera, strukturera och värdera material som belyser formulerade frågeställningar samt att muntligt och skriftligt presentera detta arbete.
- förmåga att diskutera och värdera egna och andras forskningsresultat och placera dem i ett större empiriskt och teoretiskt sammanhang.
- förmåga att självständigt planera och genomföra uppgifter inom givna tidsramar.
- förmåga att följa gällande forskningsetiska normer.

Undervisning

Undervisning ges i mån av resurser. Undervisning ges på uppsatskursen samt oftast på en av de valbara delkurserna. Beslut om undervisningens närmare uppläggning för varje delkurs och om den undervisning som ska vara obligatorisk fattas av institutionsstyrelsen.

Kunskapskontroll och examination

a. Examensarbetet examineras genom obligatorisk närvaro vid seminarier, framläggning av uppsats och opposition. På de valbara delkurserna förekommer följande examinationsformer: inlämningsuppgifter med muntlig genomgång, skriftlig hemtentamen med muntlig genomgång, muntlig sluttentamen.

b. Betygssättning sker enligt sjugradig målrelaterad betygsskala:

A = Utmärkt
B = Mycket bra
C = Bra
D = Tillfredsställande
E = Tillräckligt
Fx = Otillräckligt
F = Helt otillräckligt

c. Kursens betygskriterier delas ut vid kursstart. Som betyg på helkurs ges ett medelvärde av betygen på de båda delkurserna. Ger detta medelvärde inte utslag, väger betyget på examensarbetet tyngre.

d. För att få slutbetyg på hela kursen krävs lägst betyg E på båda delkurserna.

e. Vid underkännande gäller att studerande som fått betyget Fx eller F på ett prov har rätt att genomgå fyra ytterligare prov så länge kursen ges för att uppnå lägst betyget E. Studerande som fått lägst betyget E på prov får inte genomgå förnyat prov för högre betyg.

Studerande som fått betyget Fx eller F på prov två gånger av en och samma examinator har rätt att få en annan examinator utsedd för att bestämma betyg på provet, om inte särskilda skäl talar emot det. Framställan härom ska göras till institutionsstyrelsen.

Övergångsbestämmelser

När kursen inte längre ges eller kursinnehållet väsentligen ändrats har studenten rätt att en gång per termin under en treterminersperiod examineras enligt denna kursplan. Dock gäller fortfarande begränsningarna enligt punkt e ovan. För överenskommelser med det tidigare kurssystemet hänvisas till institutionens studievägledare.

Begränsningar

Kursen får inte tillgodoräknas i examen samtidigt med sådan inom eller utom landet genomgången och godkänd kurs, vars innehåll helt eller delvis överensstämmer med innehållet i kursen.

Övrigt

Kursen kan ingå i Masterprogram i svenska.

Kurslitteratur

Med reservation förändringar p.g.a. utgången litteratur e.d.

Etymologi och historisk ordbildning, avser gemensam del om 7,5 hp

Holm, Gösta. 1993. Etymologiska metoder. I: Wollin, Lars (utg.). Studier i svensk språkhistoria 3. Uppsala: Institutionen för nordiska språk. S. 109–120.

Johannisson, Ture. 1948: Fvn. ôndótt och avledningarna på -ótt. I: Arkiv för nordisk filologi 63. S. 181–191.

Krahe, Hans & Meid, Wolfgang. 1969. Germanische Sprachwissenschaft III. Wortbildungslehre. (Sammlung Göschen 2234). Berlin: Walter de Gruyter.

Liberman, Anatoly. 1996. Ten Scandinavian and North English Etymologies. I: alvíssmál 6. S. 63–98.

Lowe, Pardee jr. 1972. Germanic Word Formation. I: van Coetsem, Frans & Kufner, Herbert L (red.). Toward a Grammar of Proto-Germanic. Tübingen: Max Niemeyer Verlag. S. 211–237.

Riad, T. 1992: Excursus. I: Structures in Germanic Prosody. Stockholm: Stockholms universitet. S. 151–158.

Sturtevant, A. M. 1952: The suffix *-ón-i->-an, -on, -un In Old Norse Feminine Verbal Abstracts. I: Arkiv för

nordisk filologi 67. S. 48□53.

Wessén, E. 1965: Svensk språkhistoria II. Ordbildningslära. Stockholm. Almqvist & Wiksell. (Även NNS 5, 1992).

Ett antal (2-3) uppsatser valda i samråd med eximinator studeras med hänsyn på teori och metod.

Andersen, Harry. 1961: Gammeldansk far færð. En ordhistorisk undersøgelse. I: Arkiv för nordisk filologi 76. S. 258□269.

Andersson, Thorsten. 1975: Om ortnamnsuffixet -str-. I: Namn och bygd 63. S. 143□163.

Edlund, Lars-Erik. 1987. Ånamn och binamn □ en idéskiss kring "friare" ord- och namnbildning. I: Norna-rapporter 34. S. 109□149.

Elmevik, Lennart. 1976. Fisl giðgurr. I: Scripta islandica 27. S. 44□47.

□ 1982. Fisl. einherjar 'krigare i Valhall' och några andra fornnord. sammansättningar med ein-. I: Saga och sed. S. 73□84.

Fries, Sigurd. 1957. Studier över nordiska trädnamn. Studier till en svensk dialektgeografisk atlas 3.) Uppsala: Gustav Adolfs Akademien. (Någon växtbeteckning.)

Gade, Kari Ellen. 1985. Skjalf. I: Arkiv för nordisk filologi 100. S. 59□71.

Hofmann, Dietrich. 1974. Zur Geschichtedes Wortes iarteign 'Wahrzeichen, Wunderzeichen' I: Arkiv för nordisk filologi 89. S. 146□162.

Johannisson, Ture. 1947. Isl. ankvista (antvista) och nno. forkvista. I: Arkiv för nordisk filologi 62. S. 196□202.

□ 1949. Got. andhruskan och andsitán. Ett misskänt synonympar- I: Studier tillägnade Rolf Pipping 1/6 1949. S. 1□19. [Även i Meijerbergs arkiv för svensk ordforskning 14. S. 54□73.]

Kornhall, David. 1968. Om fisknamnens tillkomstsätt och livsvillkor. I: Sydsvenska fisknamn. (Skrifter utg. genom landsmålsarkivet i Lund 18.) Lund: Glerup.

Ljunggren, Karl Gustav. 1959. Landman och boman i vikingatida källor. Arkiv för nordisk filologi 74. S. 115□135.

Loman, Bengt. 1961. Inledning. I: Fornsvenska verbalsubstantiv på -an, -ning och -else. (Stockholm studies in Scandinavian philology 4.) Stockholm: Almqvist & Wiksell. S. 5□45.

Nyström, Staffan. 1988. Ord för höjder och sluttningar i Daga härad. En studie över betydelsen hos två grupper terrängbetecknande appellativ och ortnamnselement. Uppsala. (Något terrängbetecknande appellativ).

Peterson, Lena. 1984. Harald och andra namn på -(v)ald. I: Studia anthroponymica scandinavica 2. S. 5□25.

Vikstrand, Per. 1996. Kan ortnamnselementet skälv, fsv. skialf, skiælf, ha haft en sakral innebörd. I: Brylla, Eva, Strandberg, Svante och Wahlberg, Mats (red.). Från götarna till Norens kor. Uppsala: Ortnamnsarkivet i Uppsala.

Filologi, avser gemensam del om 7,5 hp

Handbok i norrøn filologi. 2004. Odd EinHar Haugen (red.) Oslo: Fagbokforlaget. Enligt anvisningar (ca 350 s.)

Johansson, Karl G. 1997. Studier i Codex Wormianus. Skrifttradition och avskriftsverksamhet vid ett isländsk skriptorium under 1300-talet. Nordistica Gothoburgensia 20. Göteborg. S. 123□181. (60 s.)

McGann, Jerome J. 1992. *A Critique of Modern Textual Criticism*. Charlottesville: Univ. Press of Virginia. (146 s.)

Nichols, Stephen G. 1990. Introduction: philology in a manuscript culture. I: *Speculum* 65. Cambridge, Mass. S. 1-10. (10 s.)

Ore, Espen S. 1999. Elektronisk publicering: forskjellige utgaveformer og forholdet til grunntekst(er) og endelig(e) tekst(er). I: Burman, Lars och Ståhle Sjönell, Barbro (red.), *Vid texternas vägsål*. Stockholm. Svenska vitterhetssamfundet. S. 138-144. (7 s.)

Pettersson, Jonatan. 2009. Fri översättning i det medeltida Västnorden. (Stockholm studies in Scandinavian Philology. 51.) Stockholms universitet. Ak. avh. Institutionen för nordiska språk. S. 62-95. (33 s.)

Ridderstad, Per S. 1991. Ser alla exemplar av en tryckt bok likadana ut? I: Ståhle Sjönell, Barbro (red.), *Textkritik: teori och praktik vid edering*. Stockholm. Svenska vitterhetssamfundet. S. 191-196. (6 s.)

Svedjedal, Johan. 1999. Åter till bastexten. I: Burman, Lars och Ståhle Sjönell, Barbro (red.), *Vid texternas vägsål*. Stockholm. Svenska vitterhetssamfundet S. 22-32. (10 s.)

Utgåvor: Tre olika utgåvor, en fornsvensk, en fornvästnordisk och en nysvensk, väljs i samråd med examinator för diskussion om utgivningsstrategier och terminologi.

(ca 625)

Ytterligare 100-200 sidor som läraren väljer utifrån det aktuella forskningsläget.

Germansk jämförande språkhistoria, avser gemensam del om 7,5 hp

Denton, Jeannette Marshall. 1998. Phonetic perspectives on West Germanic consonant gemination. *American journal of Germanic linguistics and literatures (AJGLL)* 10.2, s. 201-35.

Golston, Chris & Tomas Riad. 1998. Äldre germansk vers är kvantifierande. I: Marianne Nordman (red.): *Meter Mål Medel. Studier framlagda vid Sjätte nordiska metrikkonferensen med temat "Metrik och dramatik"*. Vasa 25-27.9.1997. Proceedings of the University of Vaasa. Reports 30. Vaasa 1998. S. 52-70.

Hock, Hans Henrich. 1991. *Principles of historical linguistics*. Mouton de Gruyter, Berlin. (om laryngalteorin 544-550, 582f., 586-588.)

Kiparsky, Paul. 1995. Indo-European Origins of Germanic Syntax. I: Adrian Battye & Ian Roberts (red.) *Clause Structure and Language Change*. Oxford University Press, New York-Oxford. S. 140-169.

Labov, William. 1994. *Principles of linguistic change. Internal factors*. Blackwell. (två snuttar: S. 98-112, 199-200. Ev. kursivt om svenskan)

Riad, Tomas. 1995. The Germanic quantity shift. A typology. *Amsterdamer Beiträge zur älteren Germanistik* 42 (Quantitätsproblematik und Metrik. Greifswalder symposium zur germanischen Grammatik)

Riad, Tomas. 1999. Föreläsningen om den germanska betoningen. ms. Kommer i Svenska språkets historia 5 (red. Lars-Erik Edlund), Umeå.

Robinson, Orrin. 1992. *Old English and its closest relatives. A survey of the earliest Germanic languages*. Stanford University Press, Stanford, California.

Stockwell, Robert & Donka Minkova. 1997. Prosody. I: Robert E. Bjork & John D. Niles (red.) *A Beowulf Handbook*. University of Nebraska Press och Exeter University Press, 55-85.

Swan, Toril. 1994. Old English and Old Norse initial adverbials and word order. I: Toril Swan, Endre Mørck & Olaf Janse Westvik (red.) *Language change and language structure: Older Germanic languages in comparative perspective*. Mouton de Gruyter, Berlin-New York. s. NN.

Trask, Larry. 1996. *Historical Linguistics*. Arnold, London. (om laryngalteorin 256-260).

Litteratur tillkommer i samband med de individuella examinationsuppgifterna.

Textläsning: Utdrag ur Robinson, m.m.

Gotiska, avser gemensam del om 7,5 hp

Textpensum

Utdrag ur de fyra evangelierna: Markus, (Cod. Argenteus)Matteus, Lukas eller Johannes (Cod. Argenteus)

Ur Pauli brev II Korintierbrevet (Cod. Ambros. B,)

Ur Skeireins Blad VII, (Cod. Ambros. E; Joh VI: 8□13)

Dokument□

Urkunder, kalender

Grammatik

Ett av nedanstående verk väljs

Bennett, W. 1972: An Introduction to the Gothic Language. Ann Arbor 1972: Ullrich's.

Braune W. 2003: Gotische Grammatik mit Lesestücken und Wörterverzeichnis. Neu bearb. von Frank Heidemanns Tübingen: Niemeyer.

Krause, W. 1958: Handbuch des Gotischen. 3. Aufl. München: C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung.

Mossé, F. 1956: Manuel de la Langue Gotique. Nouvelle edition □ Paris: Aubier.

Wright, J. 1954: Grammar of the Gothic Language. Oxford: Clarendon Press (University Press).

Komparativa studier

Ett av nedanstående verk väljs

Beekes, R.S.P. 1995: Comparative Indo-European Linguistics. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Prokosch, E. 1958: A Comparative Germanic Grammar. Michigan: Ann Arbor.

Szemerényi, O. 1970: Einführung in die vergleichende Sprachwissenschaft. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft.

Toward a Grammar of Proto-Germanic: 1972: Eds: Frans van Coetsem & Herbert L. Kufner. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.

Gotica:

Andersson, Th. 1996: Götar, goter och gutar. I: Namn och Bygd 84. Lund. S. 5□21.

von Friesen, O. & Grape, O. 1928: Om Codex Argenteus, dess tid, hem och öden. Uppsala: Svenska litteratursällskapet.

Hermodsson, L. 1993: Goterna. Ett krigarfolk och dess bibel. Stockholm: Atlantis.

Scardigli, P. 1973: Die Goten. Sprache und Kultur. München: Verlag C.H. Beck.

Svennung, J. 1972: Jordanes und die gotische Stammsage. I: Ed. U.E. Hagberg: Studia Gothica. Die Eisenzeitlichen Verbindungen □ Stockholm: Almqvist & Wiksell. S. 20□56.

Wolfram, H. 1979: Geschichte der Goten: von den Anfängen bis zur Mitte des sechsten Jahrhunderts : Entwurf einer historischen Ethnographie. München: Verlag C.H. Beck.

eller

□1988: History of the Goths. Berkeley: Univ. of California Press.

Lexikografi, avser gemensam del om 7,5 hp

Hast, Sture. 1993. SAOB och dess likar. De fyra stora historiska nyspråkliga germanska ordböckerna. En kort redogörelse och jämförelse. I: Ord och lexikon. Festskrift till Hans Jonsson. s. 55-84. Stockholm.

Lange, Sven. 2001. NEO:s bild av 1800- och 1900-talets svenska ordförråd. Rapport från ORDAT. 5 Göteborgs universitet: Institutionen för svenska språket. 44 s. Finns även på internet.
<http://spraakdata.gu.se/ordat/pdf/ORDAT5.pdf>

Loman, Bengt. 1965. Betydelseanalys. I: Sven Ekbo & Bengt Loman, Vägledning till Svenska Akademiens ordbok. Stockholm. Nämnden för svensk språkvård, 36-61.

Lundblad, Carl-Erik. 1992. Handledning till Svenska Akademiens ordbok. Norstedts.

Malmgren, Sven-Göran. 1994. Svensk lexikologi. Studentlitteratur. Lund. 150s.

Metoder och principer i terminologiarbetet. 1999. Spri Rapport 481. 24 s.
<http://www.tnc.se/media/rap481.pdf>

Svensén, Bo. 2004. Handbok i lexikografi. Ordböcker och ordboksarbete i teori och praktik. Norstedts Akademiska Förlag. Stockholm. 624 s.

Törnqvist, Lars. 1998. Språket i terminologiska ordböcker. LexicoNordica 5. s.107□116. Oslo.

Runologi II, avser gemensam del om 7,5 hp

En modern (högst 20 år gammal) avhandling i runologi läses med inriktning på teori och metod, t.ex.

Larsson, Patrik. 2002. Yrrunan. Användning och ljudvärde i nordiska runinskrifter. Uppsala: Institutionen för nordiska språk.

Palm, Rune. 1992. Runor och regionalitet. Studier av variation i de nordiska minnesinskrifterna. Uppsala: Institutionen för nordiska språk.

Williams, Henrik. 1990. Åsrunan. Användning och ljudvärde i runsvenska steninskrifter. Uppsala: Institutionen för nordiska språk.

Brink, Stefan. 1996 . Forsaringen □ Nordens äldsta lagbud. I: Roesdahl, Else & Meulengraht Sørensen, Preben (red.) Beretning fra femtende tværfaglige vikingesymposium. ÅrhusS. 27□55.

Dillmann, François-Xavier. 1995. Runorna i den fornisländska litteraturen. En översikt. I: Scripta Islandica 46. S.13□28.

Gustavson, Helmer. 1991. Sockenkyrkan som skriftdokument. I: Ferm, Olle (red.). Kyrka och socken i medeltidens Sverige. S 545□562.

□ 2003. Oklundainskriften sjuttio år efteråt. I: Heizmann, Wilhelm & van Nahl, Astrid (red.). Runica □ Germanica □ Medaevalia. S. 186□198.

Hagland, Jan Ragnar. 1996. Ingimundr prestr Þorgeirsson and Icelandic Runic Literacy in the Twelfth Century. I: alvissmál 6. S. 99□108.

Loman, Bengt. 1965. Rökrunorna som grafematiskt system. I: Arkiv för nordisk filologi 80. S 1□60.

Odenstedt, Bengt. 1990. On the Origin and Early History of the Runic Script. Typology and Graphic Variation in the Older Futhark. Uppsala: Almqvist & Wiksell International.

Page, Ray. 1999. An Introduction to English Runes. Woodbridge: The Boydell Press. (Enligt anvisningar, ca 175 sidor.)

Peterson, Lena. 1994. The Graphemic System of the Staveless Runes. I: Knirk, James E. (red.). Proceedings of the Third International Symposium on Runes and Runic Inscriptions, Uppsala: Institutionen för nordiska språk.

Svärdström, Elisabeth. 1970. Inledning. I Västergötlands Runinskrifter. S. XVI–LXIV.

Widmark, Gun 1998. Varför ristade Varin runor? Tankar kring Rökstenen. I: Forskning och framsteg. Stockholm: Stiftelsen forskning och framsteg. S. 25–44.

Williams, Henrik. 1992. Which came first, E or $\mathfrak{E}$? I: Arkiv för nordisk filologi 107. S. 192–205.

Texter

Ett 30-tal inskrifter som väljs i samråd med examinerare. Textpensum skall innehålla inskrifter från dels tiden folkvandringstid, vikingatid och medeltid, dels rummet Norden, kontinenten och England.

Språkförändring, se separat kursplan